

Азербайджанський архітектурно-будівельний університет

Казахський автомобільно-дорожній інститут

Вища школа інформатики та бізнесу, м. Краків

Wyższa Szkoła Ekonomii
i Informatyki w Krakowie

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Національний транспортний університет

Український державний університет залізничного транспорту

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА БІЗНЕСУ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

СУЧАСНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ VUCA-СВІТУ

*Збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції
здобувачів вищої освіти і молодих вчених.*

Україна, м. Харків, ХНАДУ, 14 листопада 2025 року

Сучасні напрямки розвитку менеджменту та економіки в умовах VUCA-світу: зб. матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених (14 лист. 2025 р.) / Харків. нац. автомобільно-дорожн. ун-т. Харків: ХНАДУ, 2025. 735 с. URL: <https://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/menedzhmentu/naukovi-konferenciji/>

Збірник містить матеріали III міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Сучасні напрямки розвитку менеджменту та економіки в умовах VUCA-світу». Статті та тези доповіді присвячені результатам теоретичних і практичних досліджень сучасних напрямків розвитку економіки та підприємництва, менеджменту організацій та адміністрування, логістичного, маркетингового, фінансового та інноваційно-інвестиційного менеджменту.

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова: **Богомолов В. О.**, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Транспортної академії України, лауреат Державної премії України, ректор ХНАДУ

Заступники Голови:

Дмитрієв І. А., д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, академік Транспортної академії України, проректор з наукової роботи

Шевченко І. Ю., д.е.н., професор, декан факультету управління та бізнесу ХНАДУ

Криворучко О. М., д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту ХНАДУ

Члени оргкомітету:

Мамедов М. А., д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки і менеджменту бізнесу Азербайджанського архітектурно-будівельного університету (Азербайжан);

Калгулова Р. Ж., к.е.н., професор, завідувач кафедри економіки Казахського автомобільно-дорожнього інституту ім. Л.Б. Гончарова (Казахстан);

Федотова І. В., д.е.н., професор, заступник завідувача кафедри менеджменту ХНАДУ;

Дмитрієва О. І., д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва ХНАДУ

Ковальова Т. В., к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування ХНАДУ;

Бочарова Н. А., к.е.н., доцент, доцент менеджменту, відповідальний секретар конференції.

Представлені у матеріалах конференції тексти тез доповідей подано в авторській редакції. Автори тез несуть повну відповідальність за зміст публікації, а також добір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, наукової термінології, власних імен та посилань на літературні джерела.

©Колектив авторів

©ХНАДУ, 2025 рік

МІСЦЕ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

*Підвербна С. В., здобувач вищої освіти,
so.verba2004@gmail.com*

*Науковий керівник: Азаренков Г. Ф., к.е.н., професор
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

У сучасному світі в умовах зростаючої конкуренції та ризиків у зовнішньому економічному середовищі стратегічне управління є ключовим фактором стабільного розвитку підприємства. Для ухвалення ефективних стратегічних рішень необхідна якісна інформаційна база, яку забезпечує економічний аналіз. Він дозволяє оцінити сучасний стан розвитку підприємства, внутрішні та зовнішні чинники впливу, вчасно виявити загрози та визначити напрями вдосконалення системи стратегічного управління.

У наш час підприємство на шляху до досягнення основної мети – отримання прибутку, потребує постійного удосконалення системи управління з метою ефективного розподілу ресурсів та використання резервів виробництва.

Економічний аналіз, у свою чергу, є інструментом, завдяки якому вища ланка менеджменту обирає найкращу стратегію для розвитку компанії та вирішення існуючих проблем.

Ще донедавна економічний аналіз вважався лише частиною обліку та статистики, але з розвитком економіки та зростанням його впливу на діяльність підприємства він отримав ширше значення та потребує виділення окремого місця в системі стратегічного управління підприємством.

Вивченню поняття економічного аналізу та його впливу на прийняття стратегічних рішень присвячували свої праці такі науковці, як М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, В.А. Дерій, І.П. Житна, Г.І. Кіндрацька, І.Д. Лазаришина, Б.М. Литвин, Є.В. Мних, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко, С.І. Шкарабан. [1, стор. 159] Водночас сучасна економіка зазнає змін в підходах до управління господарськими процесами на підприємстві, а економічний аналіз набуває нового змісту в розрізі дослідження та удосконалення стратегії бізнесу. Саме тому прикладний аспект економічного аналізу потребує більш детального вивчення, зокрема його місця в системі стратегічного управління підприємством.

Економічний аналіз – це наука, що пов'язана з дослідженням тенденцій господарського розвитку підприємства, можливостей залучення резервів виробництва, науковим обґрунтуванням прогнозів і можливих ризиків та прийняттям управлінських рішень щодо стратегії розвитку підприємства.

З іншого боку, економічний аналіз – це комплексне та глибоке дослідження діяльності підприємства, що здатне розв'язати багато завдань [1, с. 159].

До завдань економічного аналізу належать наступні [28]:

- Дослідження прояву економічних законів, виявлення закономірностей та тенденцій господарського розвитку в межах конкретного підприємства;

- Моніторинг виконання планів, прогнозів та управлінських рішень;

- Вивчення факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, що впливають на діяльність підприємства;

- Виявлення та оцінка існуючих фінансових ризиків та розробка стратегії управління ними;

- Створення проекту управлінських рішень щодо виявлених проблем і підвищення ефективності використання наявних резервів.

Вирішення завдань економічного аналізу здійснюється у декілька етапів, серед яких [1, с.17]:

- 1) визначення об'єктів аналізу, формулювання мета та задачі, складання плану проведення аналізу;

- 2) розробка системи синтетичних та аналітичних показників, які визначають об'єкти дослідження; підбір інформаційної бази;

- 3) порівняння фактичних даних з плановими, з даними за минулі періоди, з даними конкурентів, з середніми даними по галузі діяльності; розрахунок їх приросту або зниження;

- 4) виявлення факторів впливу та їхніх взаємозв'язків;

- 5) розрахунок впливу цих факторів на величину досліджуваних показників;

- 6) оцінка результатів господарської діяльності підприємства з урахуванням дії різних факторів, визначення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства [2, с. 17].

Таким чином економічний аналіз забезпечує інформаційно-аналітичну базу для процесу стратегічного управління підприємством та прийняття управлінських рішень.

Стратегічне управління підприємством – це одна зі складових

управління підприємством, метою якого є розробка та подальше застосування стратегій, що націлені на розвиток та швидку адаптацію бізнесу до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [3].

Завданнями стратегічного управління є наступні [3]:

- розробка напряму стратегічного розвитку підприємства;
- формулювання цілей діяльності підприємства;
- створення та реалізація стратегій;
- введення коригувальних заходів стосовно відхилень у разі їх наявності.

Стратегічне управління виконується поетапно [3]:

•1 етап. Аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища, визначення існуючих проблем та ризиків, слабких та сильних сторін підприємства;

•2 етап. Визначення цілей та місії підприємства;

•3 етап. Розробка стратегій, їх дослідження, вибір найбільш ефективної для стану розвитку підприємства;

•4 етап. Реалізація обраної стратегії;

•5 етап. Контроль за виконанням стратегії та оцінка її результатів.

Стратегічні рішення – невід’ємна складова процесу стратегічного управління. Наприклад, вибір стратегії на 3 етапі стратегічного управління є стратегічним рішенням.

Таким чином, стратегічне рішення – це результат вибору управлінцем варіанту подальших дій, що націлені на вирішення поставлених стратегічних завдань. Стратегічне рішення не може бути здійснено в умовах обмежень, наприклад дефіцит ділової інформації, аналітичних даних, інформації про можливі ризики для підприємства. Саме економічний аналіз забезпечує необхідне підґрунтя для прийняття стратегічних рішень.

Аналіз середовища є початковим етапом стратегічного управління, адже він формує основу для визначення місії, цілей і розробки стратегії розвитку організації.

Вивчення внутрішнього середовища охоплює сфери маркетингу, фінансів, виробництва, персоналу та системи управління. Зовнішнє середовище розглядається з позиції економічних, політичних, соціальних, міжнародних та конкурентних факторів.

Основне завдання стратегічного аналізу – виявити можливості й загрози зовнішнього середовища, а також визначити сильні та слабкі сторони організації (SWOT-аналіз) [3].

З іншого боку, економічний аналіз є незамінним інструментом на етапі контролю впровадження обраної раніше стратегії, оскільки він забезпечує отримання зворотного зв'язку та сприяє швидкій адаптації.

У процесі контролю економічний аналіз використовується як система моніторингу, яка ґрунтується на основі аналізу ключових показників ефективності: рентабельність активів, частка на ринку, оборотність капіталу, автономність та інші. Аналіз дозволяє оцінити їх в динаміці, порівняти фактичні значення з плановими та прийняти рішення щодо подальших дій.

Під час аналізу результатів стратегії вивчаються відхилення та їх можливі причини. Завдяки тому, що економічний аналіз дає змогу оцінити вплив окремих факторів на досліджуваний показник, керівництво підприємства може скоригувати або усунути вплив окремих факторів, що негативно відображається на ефективності діяльності підприємства.

Отже, економічний аналіз – це система заходів, націлених на дослідження діяльності підприємства, визначення актуального стану його господарських операцій, можливих загроз та пошук рішень щодо їх усунення. Економічний аналіз надає інформаційно-аналітичну базу для процесу стратегічного управління підприємством та є його ключовим етапом. Усі стратегічні рішення та їх контроль на підприємстві ґрунтуються на основі результатів економічного аналізу, що робить його невід'ємною складовою стратегічного управління підприємством.

Література.

1. Шестерняк М. М. Сучасний економічний аналіз та його основні види. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 20, ч. 3. С. 158-162. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/34.pdf
2. В. В. Ярова, В. О. Велієва Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Харків: ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2021. 115 с. URL: <https://vstup.htek.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/17.3-Yarova.pdf>
3. Рудницька О. В., Комаровський А. А. Стратегічне управління підприємством як важлива складова системи менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-128>